577.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

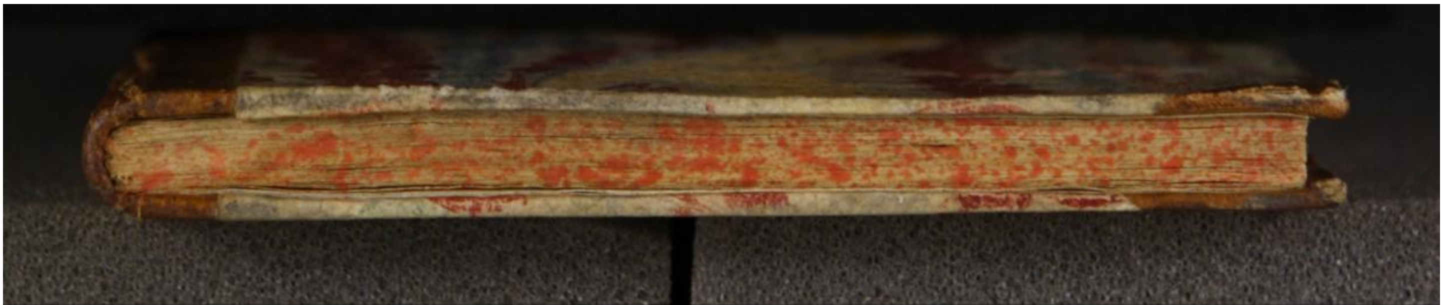

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

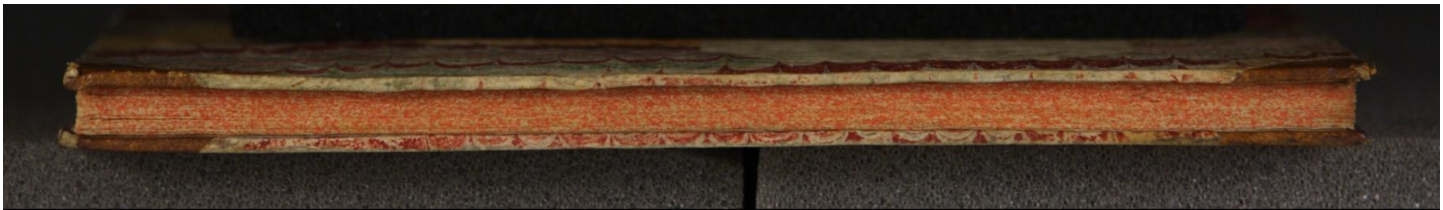
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

N: 577.

No 577.

M. Tuscher fecit

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

=LN 505
ex. 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

CONFES- SIO FIDEI EXHIBITA

INVICTISS. IMP.
Carolo V. Cæſari
Aug. in Comiti-
is Auguſtæ.

Anno
M. D. XXX.

Pſalm. 119.
Et loquebar de teſti-
monijs tuis in conſpe-
ctu Regum, & non cō-
fundebar.

HAFNIÆ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

PRÆFATIO AD CÆSAREM CAROLUM V.

INVICTISSIME Imperator, Cæſar Auguſte, Domine clementiſsime, Cum V. C. M. indixerit conuentũ Imperij Auguſtæ, ut deliberetur de auxilijs contra Turcã atrociſsimum hæreditarium, atq; veterem Chriſtiani nominis ac religionis hoſtem: quomodo illius ſcilicet furori & conatibus, durabili & perpetuo belli apparatu reſiſti poſsit. Deinde & de diſſenſionibus in cauſa noſtræ ſanctæ religionis & Chriſtianæ fidei, & ut in hac cauſa religionis, partium opinionis, ac ſententiæ inter ſeſe, in caritate, lenitate, & manſuetudine mutua audiantur coram, intelligantur & ponderentur: ut illis quæ vtrinq;, in ſcripturis ſecus tractata aut intellecta ſunt, ſepoſitis & correctis, res illæ ad unam ſimplicem veritatem & Chriſtianam concordiam componantur & reducantur: ut de cætero à nobis una, ſincera & vera religio colatur, & ſeruetur: ut quemadmodum ſub uno Chriſto ſumus & militamus, ita in una etiam Eccleſia Chriſtiana, in unitate & concordia viuere poſsimus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Cumq; nos infra ſcripti Elector & Princi-
pes, cum aliis qui nobis coniuncti ſunt, perin-
de ut alii Electores & Principes & Status ad
præfata Comitia euocati ſimus, ut Cæſareo
mandato obedienter obſequeremur, mature
venimus Auguſtam. Et quod citra iactanti-
am dictum volumus inter primos affuimus.

Cum igitur V. C. M. Electoribus, Prin-
cipibus & aliis Statibus Imperii, etiam hic
Auguſtæ ſub ipſa initia horum Comitiorum
inter cætera proponi fecerit, quod ſinguli Sta-
tus imperii vigore Cæſarei Edicti, ſuam opini-
onem & ſententiam in Germanica & Latina
lingua proponere debeant atq; offerre. Et ha-
bita deliberatione proxima feria quarta, rur-
ſum reſponſum eſt V. C. M. nos proxima fe-
ria ſexta Articulos noſtræ confeſsionis pro
noſtra parte oblaturos eſſe. Ideo ut V. M. vo-
luntati obſequamur, offerimus in hac religio-
nis cauſa noſtrorum Concionatorum, & no-
ſtram confeſsionem, cuiuſmodi doctrinam ex
ſcripturis ſanctis, & puro verbo Dei, hactenus
illi in noſtris terris, ducatibus, ditionibus, &
urbibus tradiderint, ac in Eccleſiis tracta-
uerint.

Quod ſi & cæteri, Electores, Principes, ac
Status

577.

Status Imperij, ſimilibus ſcriptis Latinis ſcili=cet & Germanicis, iuxta prædictam Cæſare=am propoſitionem, ſuas opiniones in hac cau=ſa Religionis produxerint, hic nos coram V. C.M. tanquam domino noſtro clementiſsimo paratos offerimus, nos cum præfatis Princip=bus & amicis noſtris, de tollerabilibus modis ac vijs amice conferre, ut quantum honeſte fieri poteſt, conueniamus & re inter nos par=tes, circa odioſam contentionem pacifice agi=tata, Deo dante, diſſenſio dirimatur, & ad unã veram concordem religionem reducatur, Sic=ut omnes ſub uno Chriſto ſumus & milita=mus, & unum Chriſtum confiteri debemus, iuxta tenorem edicti V. C. M. & omnia ad veritatem Dei perducantur, id quod ardentiſ=ſimis votis a Deo petimus.

Si autem quod ad cæteros Electores, Principes & Status, ut partem alteram atti=net, hæc tractatio cauſæ Religionis, eo modo quo V.C.M. agendam & tractandam ſapien=ter duxit, ſcilicet cum tali mutua præſentatio=ne ſcriptorum, ac ſedata collatione inter nos non proceſſerit, nec aliquo fructu facta fuerit, nos quidem teſtatum clare relinquimus, hic nihil nos quod ad Chriſtianam concordiam (quæ cum Deo & bona conſcientia fieri poſ=

 ſit)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

ſit) conciliandam conducere queat, ullo modo detrectare. Quemadmodum & V. C. M. deinde & cæteri Electores, & Status Imperij, & omnes, quicunq; ſincero religionis amore ac ſtudio tenentur, quicunq; hanc cauſam æquo animo audituri ſunt, ex hac noſtra & noſtrorum confeſsione hoc clementer cognoſcere & intelligere dignabuntur.

Cum etiam V. C. M. Electoribus, Principibus & reliquis Statibus Imperij non una vice, ſed ſæpe clementer ſignificauerit, & in Comitijs Spirenſibus quæ anno Domini &c. XXVI. habita ſunt, ex data & præſcripta forma veſtræ Cæſareæ inſtructionis & commiſsionis recitari, & publice prælegi fecerit. Veſtrã M. in hoc negotio religionis ex cauſis certis quæ V. M. nomine alligatæ ſunt, non velle quicquam determinare nec concludere poſſe, ſed apud Pontificem Romanum pro officio V. C. M. diligenter daturam operam de congregando Concilio generali. Quemadmodum idem latius expoſitum eſt ante annum in publico proximo conuentu, qui Spiræ congregatus fuit. Vbi V. C. M. per dominum Ferdinandum, Boëmiæ & Vngariæ Regem, amicũ & dominum clementem noſtrum, Deinde per Oratorem, & Commiſſarios Cæſareos. hæc

inter

577.

inter cætera proponi fecit, quod V. C. M. in-
tellexiſſet & expendiſſet Locum tenentis V.
C. M. in imperio, & præſidentis & Conſiliari-
orum in Regimine, & Legatorum ab aliјs Sta-
tibus qui Ratiſponæ conuenerant, deliberatio-
nem de Concilio congregando. Et quod iu-
dicaret etiam V. C. M. utile eſſe, ut congrega-
retur Concilium, Et quia cauſæ quæ tum tra-
ctabantur inter V. C. M. & Rom. Pontificem,
vicinæ eſſent concordiæ & Chriſtianæ recon-
ciliationi, non dubitaret V. C. M. quin Roma.
Pontifex adduci poſſet ad habendum genera-
le Concilium, Ideo ſignificabat ſe V. C. M
operam daturam ut præfatus Ponti. Maximus
una cum V. C. M. tale generale Concilium.
primo quoq; tempore emiſsis literis publican-
dum congregare conſentiret.

In euentum ergo talem quod in cauſa re-
ligionis, diſſenſiones inter nos & partes amice
& in caritate non fuerint compoſitæ, tunc co-
ram V. C. M. hic in omni obedientia nos of-
ferimus, ex ſuperabundanti comparituros &
cauſã dicturos in tali generali libero & Chri-
ſtiano Concilio, de quo congregando in om-
nibus Comitijs Imperialibus, quæ quidem an-
nis Imperij V. C. M. habita ſunt per Electo-
res, Principes, & reliquos Status Imperij,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

ſemper concorditer actum, & congruentibus ſuffragijs concluſum eſt. Ad cuius etiam generalis Concilij conuentum, ſimul & ad V. C. M. in hac longe maxima & grauiſsima cauſa, iam ante etiam debito modo & in forma iuris prouocauimus, & appellauimus. Cui appellationi ad V. C. M. ſimul & Concilium adhuc adhæremus, neq; eam per hunc vèl alium tractatum (niſi cauſa inter nos & partes, iuxta tenorem Cæſareæ proximæ Citationis amice in caritate compoſita, ſedata, & ad Chriſtianam concordiam reducta fuerit) deſerere intendimus aut poſſumus, De quo hic etiam ſolenniter & publice proteſtamur.

ARTICVLI FIDEI PRÆCIPVI.

I.

ECcleſiæ magno conſenſu apud nos docēt, Decretum Nicenæ Synodi, de unitate eſſentiæ diuinæ, & de tribus perſonis verum & ſine ulla dubitatione credendum eſſe. Videlicet quod ſit una eſſentia diuina, quæ & appellatur & eſt Deus, æternus, incorporeus, impartibilis, immenſa potentia, ſapientia, bonitate, crea-

577.

te, creator & conſeruator omnium rerum, vi-
ſibilium, & inuiſibilium, & tamen tres ſint per-
ſonæ, eiuſdem eſſentiæ, & potentiæ, & coeter-
næ, Pater, Filius & Spiritus ſanctus. Et nomi-
ne perſonæ utuntur ea ſignificatione, qua uſi
ſunt in hac cauſa Scriptores Eccleſiaſtici, ut ſi-
gnificet non partem aut qualitatem in alio, ſed
quod proprie ſubſiſtit.

Damnant omnes hæreſes, contra hunc
articulum exortas, ut Manicheos, qui duo
principia ponebant, Bonum & Malum: item
Valentinianos, Arianos, Eunomianus, Maho-
metiſtas & omnes horum ſimiles. Damnant &
Samoſatenos, veteres & Neotericos, qui cum
tantum unam perſonam eſſe contendant, de
verbo & de ſpiritu ſancto aſtute & impie rhe-
toricantur, quod non ſint perſonæ diſtinctæ,
ſed quod verbum ſignificet verbum vocale, &
ſpiritus motum in rebus creatum.

II.

Item docent, quod poſt lapſū Adæ omnes
homines ſecundū naturā propagati, naſcantur
cum peccato, hoc eſt, ſine metu Dei, ſine fiducia
erga Deum, & cum concupiſcentia, quodq; hic
morbus, ſeu viciū originis vere ſit peccatum,
damnās & afferens nunc quoq; æternā mortē,
his qui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

his qui non renaſcuntur, per baptiſmum & ſpiritum ſanctum.

Damnant Pelagianos, & alios qui vicium originis negant eſſe peccatum, & ut extenuent gloriam meriti, & beneficiorum Chriſti, diſputant hominem propriis viribus rationis coram Deo iuſtificari poſſe.

III.

Item docent, quod verbum, hoc eſt, filius Dei, aſſumſerit humanam naturam in utero beatæ Mariæ virginis: ut ſint duæ naturæ, diuina & humana, in unitate perſonæ inſeparabiliter coniunctæ: unus Chriſtus, vere Deus, & vere homo, natus ex virgine Maria, vere paſſus, crucifixus, mortuus & ſepultus, ut reconciliaret nobis patrem, & hoſtia eſſet non tantum pro culpa originis, ſed etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis. Idem deſcendit ad inferos, & vere reſurrexit tertia die: deinde aſcendit ad cœlos, ut ſedeat ad dexteram patris & perpetuo regnet & dominetur omnibus creaturis, ſanctificet credentes in ipſum, miſſo in corda eorum ſpiritu ſancto, qui regat, conſoletur ac viuificet eos, ac defendat aduerſus diabolum, & vim peccati. Idem Chriſtus

palam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

palam eſt rediturus, ut iudicet viuos & mortuos &c. iuxta ſymbolum Apoſtolorum.

IIII.

Item docent, quod homines non poſsint iuſtificari coram Deo proprĳs viribus, meritis aut operibus, ſed gratis iuſtificentur propter Chriſtum per fidem, cum credunt ſe in gratiã recipi, & peccata remitti propter Chriſtum, qui ſua morte, pro noſtris peccatis ſatisfecit. Hanc fidem imputat Deus pro iuſticia coram ipſo, Roma. 3. & 4.

V.

Vt hanc fidem conſequamur, inſtitutum eſt miniſterium docendi Euangelĳ & porrigẽdi Sacramenta. Nam per verbum & ſacramenta, tanquam per inſtrumenta donatur ſpiritus ſanctus, qui fidem efficit, ubi & quando viſum eſt Deo in ĳs qui audiunt Euangelium: ſcilicet quod Deus non propter noſtra merita, ſed propter Chriſtum iuſtificet, hos qui credũt ſe propter Chriſtum in gratiam recipi.

Damnant Anabaptiſtas & alios, qui ſentiunt ſpiritum ſanctum contingere ſine verbo externo hominibus per ipſorum præparationes & opera.

Item

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

VI.

Item docent, quod fides illa debeat bonos fructus parere, & quod oporteat bona opera, mandata à Deo facere, propter voluntatem Dei, non ut confidamus per ea opera iuſtificationem coram Deo mereri. Nam remiſsio peccatorum & iuſtificatio fide apprehenditur, ſicut teſtatur & vox Chriſti, Cum feceritis hæc omnia, dicite, ſerui inutiles ſumus. Idem docent & veteres Scriptores Eccleſiaſtici. Ambroſius enim inquit, Hoc conſtitutum eſt à Deo, ut qui credit in Chriſtum, ſaluus ſit, ſine opere, ſola fide, gratis accipiens remiſsionem peccatorum.

VII.

Item docent, quod una ſancta Eccleſia perpetuo manſura ſit. Eſt autem Eccleſia congregatio ſanctorum, in qua Euangelium recte docetur, & recte adminiſtrantur Sacramenta. Et ad veram unitatem Eccleſiæ, ſatis eſt conſentire de doctrina Euangelij & adminiſtratione Sacramentorum. Nec neceſſe eſt ubique eſſe ſimiles traditiones humanas, ſeu ritus aut ceremonias ab hominibus inſtitutas. Sicut inquit Paulus, Vna fides, unum baptiſma, unus Deus & pater omnium &c.

Quanquam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

VIII.

Quanquam Eccleſia proprie ſit congregatio ſanctorum & vere credentium: tamen cum in hac vita multi hypocritæ & mali admixti ſint, licet uti Sacramentis, quæ per malos adminiſtrantur iuxta vocem Chriſti, Sedēt Scribæ & Phariſæi in Cathedra Moſi &c. Et Sacramenta & verbum propter ordinationem & mandatum Chriſti ſunt efficacia, etiāſi per malos exhibeantur.

Damnant Donatiſtas & ſimiles, qui negabant licere uti miniſterio malorum in Eccleſia, & ſentiebant miniſterium malorum inutile & inefficax eſſe.

IX.

De Baptiſmo docent, quod ſit neceſſarius ad ſalutem, quodq; per Baptiſmum offeratur gratia Dei: Et quod pueri ſint baptiſandi qui per Baptiſmum oblati Deo recipiantur in gratiam Dei.

Damnant Anabaptiſtas, qui improbant Baptiſmum puerorum & affirmant pueros ſine Baptiſmo ſaluos fieri.

X.

De Cœna Domini docent, quod corpus & ſanguis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

& ſanguis Chriſti vere adſint,& diſtribuantur veſcentibus in cœna Domini, & improbant ſecus docentes.

XI.

De Confeſsione docent, quod abſolutio priuata in Eccleſijs retinenda ſit, quanquam in confeſsione non ſit neceſſaria omnium delictorum enumeratio. Eſt enim impoſsibilis iuxta Pſalmum, Delicta quis intelligit?

XII.

De pœnitentia docent, quod lapſis poſt Baptiſmum contingere poſsit, remiſsio peccatorum,quocunq; tempore,cùm conuertuntur. Et quod Eccleſia talibus redeuntibus ad pœnitentiam abſolutionem impartiri debeat.

Conſtat autem pœnitentia proprie his duabus partibus. Altera eſt contritio ſeu terrores incuſsi conſcientiæ agnito peccato. Altera eſt fides quæ concipitur ex Euangelio ſeu abſolutione, & credit propter Chriſtum remitti peccata,& conſolatur conſcientiam,& ex terroribus liberat. Deinde ſequi debent bona opera,quæ ſunt fructus pœnitentiæ.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Damnant Anabaptiſtas, qui negant ſemel iuſtificatos poſſe amittere ſpiritum ſanctum. Item qui contendunt quibuſdam tantam perfectionem in hac vita contingere, ut peccare non poſsint. Damnantur & Nouatiani, qui nolebant abſoluere lapſos poſt Baptiſmum redeuntes ad pœnitentiam. Reijciuntur & iſti qui non docent remiſsionem peccatorum, per fidem contingere, ſed docent remiſsionem peccatorum contingere propter noſtram dilectionem & opera. Reijciuntur & iſti qui Canonicas ſatisfactiones docent neceſſarias eſſe ad redimendas pœnas æternas, aut pœnas purgatorij.

XIII.

De uſu ſacramentorum docent, quod ſacramenta inſtituta ſint, non modo ut ſint notæ profeſsionis inter homines, ſed magis ut ſint ſigna & teſtimonia voluntatis Dei erga nos, ad excitandam & confirmandam fidem in his qui utuntur, propoſita. Itaq; utendum eſt ſacramentis ita, ut fides accedat, quæ credat promiſsionibus, quæ per ſacramenta exhibentur & oſtenduntur.

Damnant igitur illos qui docent, quod ſacramenta ex opere operato iuſtificent, nec docent fidem requiri in uſu ſacramentorum, quæ credat remitti peccata.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

XIIII.

De ordine Eccleſiaſtico docent, quod nemo debeat in Eccleſia publice docere, aut Sacramenta adminiſtrare, niſi rite vocatus.

XV.

De ritibus Eccleſiaſticis docent, quod ritus illi ſeruandi ſint, qui ſine peccato ſeruari poſſunt, & proſunt ad tranquillitatem & bonum ordinem in Eccleſia, ſicut certæ feriæ, feſta & ſimilia.

De talibus rebus tamen admonentur homines, ne conſcientiæ onerentur, tanquam talis cultus ad ſalutem neceſſarius ſit.

Admonentur etiam, quod traditiones humanæ inſtitutæ ad placandum Deum, ad promerendam gratiam & ſatisfaciendū pro peccatis, aduerſentur Euangelio & doctrinæ fidei. Quare vota & traditiones de cibis & diebus &c. inſtitutæ ad promerendam gratiam, & ſatisfaciendum pro peccatis inutiles ſint & contra Euangelium.

XVI.

De rebus ciuilibus docent, quod legitimæ ordinationes ciuiles, ſint bona opera Dei: quod Chriſtianis liceat gerere Magiſtratus, exercere iudicia, iudicare res ex Imperatorijs,

& alijs

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

& aliɉs præſentibus legibus, ſupplicia iure conſtituere, iure bellare, militare, lege contrahere, tenere proprium, iusiurandum poſtulantibus Magiſtratibus dare, ducere uxorem, nubere.

Damnant Anabaptiſtas, qui interdicunt hæc ciuilia officia Chriſtianis. Damnant & illos, qui Euangelicā perfectionem non collocant in timore Dei & fide, ſed in deſerendis ciuilibus officiɉs: quia Euangelium tradit iuſticiam æternam cordis. Interim non diſsipat Politiam & Oeconomiã: ſed maxime poſtulat cõſeruare tanquam ordinationes Dei, & in talibus ordinationibus exercere caritatem. Itaq; neceſſario debent Chriſtiani obedire Magiſtratibus ſuis & legibus, niſi cum iubent peccare: tunc enim magis debent obedire DEO quam hominibus. Actor. 5.

XVII.

Item docent, quod Chriſtus apparebit in conſummatione mundi ad iudicandũ, & mortuos omnes reſuſcitabit: piɉs & electis dabit vitam æternam & perpetua gaudia, impios autem homines ac diabolos condemnabit, ut ſine fine crucientur.

Damnant Anabaptiſtas, qui ſentiunt ho-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

minibus damnatis ac diabolis finem pœnarum futurum eſſe. Damnant & alios qui nunc ſpargunt Iudaicas opiniones, quod ante reſurrectionem mortuorum, pij regnum mundi occupaturi ſint, ubiq; oppreſsis impijs.

XVIII.

De libero arbitrio docent, quod humana voluntas habeat aliquam libertatem ad efficiendam ciuilem iuſticiam, & deligendas res rationi ſubiectas. Sed non habeat vim ſine ſpiritu ſancto efficiendæ iuſtitiæ Dei, ſeu iuſticiæ ſpiritualis: quia animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei: ſed hæc fit in cordibus, cum per verbum ſpiritus ſanctus concipitur. Hæc totidem verbis dicit Auguſtinus lib. 3. Hypognoſticon. Eſſe fatemur liberum arbitrium omnibus hominibus, habens quidem iudicium rationis, non per quod ſit idoneum in ijs quæ ad Deum pertinent, ſine Deo aut incoare aut certe peragere, ſed tantum in operibus vitæ præſentis tam bonis quam etiam malis: Bonis dico, quæ de bono naturæ oriuntur, id eſt, velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare domum, uxorem velle ducere, pecora nutrire, artem diſcere diuerſarum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

ſarum rerum bonarum, velle quicquid bonum ad præſentem pertinet vitam. Quæ omnia non ſine diuino gubernaculo ſubſiſtunt, imo ex ipſo & per ipſum ſunt, & eſſe cœperunt. Malis vero dico, ut eſt, velle Idolum colere, velle homicidium &c.

Damnant Pelagianos, & alios qui docent quod ſine ſpiritu ſancto, ſolis naturæ viribus poſsimus Deum ſuper omnia diligere. Item præcepta Dei facere, quo ad ſubſtantiam actuum. Quanquam enim externa opera aliquo modo efficere natura poſsit, poteſt enim continere manus á furto, à cede: tamen interiores motus non poteſt efficere, ut timorem Dei, fiduciam erga Deum, caſtitatem, patientiam &c.

XIX.

De cauſa peccati docent, quod tametſi Deus creat & conſeruat naturã: tamen cauſa peccati eſt voluntas malorum, videlicet diaboli & impiorum: quæ non adiuuãte Deo, auertit ſe á Deo, ſicut Chriſtus ait Iohan. 8. Cum loquitur mendacium ex ſeipſo loquitur.

XX.

Falſo accuſantur noſtri, quod bona ope-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

ræ prohibeant. Nam ſcripta eorum quæ ex-
tant de decem præceptis, & alia ſimili argu-
mento teſtantur, quod utiliter docuerint de
omnibus vitæ generibus & officijs, quæ gene-
ra vitæ, quæ opera in qualibet vocatione Deo
placeant. De quibus rebus olim parum doce-
bant concionatores: tantum puerilia & non
neceſſaria opera urgebant, ut certas ferias, cer-
ta ieiunia, fraternitates, peregrinationes, cul-
tus Sanctorum, roſaria, monachatum & ſimi-
lia. Hæc aduerſarij noſtri admoniti nunc de-
diſcunt, nec perinde prædicant hæc inutilia
opera, ut olim. Præterea incipiunt fidei men-
tionem facere, de qua olim mirum erat ſilenti-
um. Etſi non deſinunt obſcurare doctrinam
fidei cum relinquunt dubias conſcientias, &
iubent mereri remiſsionem peccatorum operi-
bus. Nec docent quod ſola fide propter Chri-
ſtum certo accipiamus remiſsionem peccato-
rum.

Cum igitur doctrina de fide, quam opor-
tet in Eccleſia præcipuam eſſe, tam diu iacue-
rit ignota: quemadmodum fateri omnes neceſ-
ſe eſt, de fidei iuſticia altiſsimum ſilentium fuiſ-
ſe in concionibus, tantum doctrinam operum
verſatam eſſe in Eccleſijs; noſtri de fide ſic ad-
monuerunt Eccleſias.

Principio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Principio, quod opera noſtra non poſsint reconciliare Deum, aut mereri remiſsionem peccatorum & gratiam & iuſtificationem: ſed hanc tantum fide cõſequimur, credentes quod propter Chriſtum recipiamur in gratiam, qui ſolus poſitus eſt mediator & propiciator, per quem reconcilietur pater. Itaqꝫ qui confidit operibus ſe mereri gratiã, is aſpernatur Chriſti meritum & gratiam, & quærit ſine Chriſto humanis viribus viam ad Deum, cum Chriſtus de ſe dixerit, Ego ſum via, veritas & vita.

Hæc doctrina de fide ubiqꝫ in Paulo tractatur: Epheſ. 2. Gratia ſalui facti eſtis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum eſt, non ex operibus &c.

Et ne quis cauilletur, à nobis nouam Pauli interpretationem excogitari, tota hæc cauſa habet teſtimonia Patrum. Nam Auguſtinus multis voluminibus defendit gratiam & iuſticiam fidei contra merita operum. Et ſimilia docet Ambroſius de vocatione Gentium & alibi. Sic enim inquit de vocatione Gentium, Vileſceret redemtio ſanguinis Chriſti, nec miſericordiæ Dei humanorum operum prærogatiua ſuccumberet, ſi iuſtificatio quæ fit per gratiam, meritis præcedentibus deberetur, ut

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

non munus largientis, ſed merces eſſet operantis.

Quanquam autem hæc doctrina contemnitur ab imperitis: tamen experiuntur piæ ac pauidæ conſcientiæ plurimum eam conſolationis afferre: quia conſcientiæ non poſſunt reddi tranquillæ per ulla opera, ſed tantum fide, cum certo ſtatuunt, quod propter Chriſtum habeant placatum Deum. Quemadmodum Paulus docet Roman. 5. Iuſtificati per fidem, pacem habemus apud Deum. Tota hæc doctrina, ad illud certamen perterrefactæ cōſcientiæ referenda eſt, nec ſine illo certamine intelligi poteſt: quare male iudicant de ea re homines imperiti, & prophani, qui Chriſtianam iuſticiam nihil eſſe ſomniant, niſi ciuilem & philoſophicam iuſticiam.

Olim vexabantur conſcientiæ doctrina operum, non audiebant ex Euangelio conſolationem: quoſdam conſcientia expulit in deſertum, in Monaſteria, ſperantes ibi ſe gratiam merituros eſſe per vitam monaſticam: alij alia excogitauerunt opera, ad promerendam gratiam & ſatisfaciendum pro peccatis. Ideo magnopere fuit opus, hanc doctrinam de fide in Chriſtum tradere, & renouare: ne deeſſet conſolatio pauidis conſcientijs, ſed ſcirent fide in

Chriſtum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Chriſtum apprehendi gratiam & remiſsionem peccatorum & iuſtificationem.

Admonentur etiam homines, quod hic nomen fidei non ſignificet tantum hiſtoriæ notitiam, qualis eſt in impijs & diabolo, ſed ſignificet fidem quæ credit non tantum hiſtoriam, ſed etiam effectum hiſtoriæ, videlicet hunc articulum, Remiſsionem peccatorum: quod videlicet per Chriſtum habeamus gratiam, iuſticiam & remiſsionem peccatorum.

Iam qui ſcit ſe per Chriſtum habere propicium patrem, is vere nouit Deum, ſcit ſe ei curæ eſſe diligit & inuocat eum: deniq; non eſt ſine Deo ſicut Gentes. Nam diaboli & impij non poſſunt hunc articulum credere, Remiſsionem peccatorum. Ideo Deum tanquam hoſtem oderunt, non inuocant eum, nihil boni ab eo expectant. Auguſtinus etiam de fidei nomine hoc modo admonet lectorem, & docet in ſcripturis nomen fidei accipi, non pro noticia, qualis eſt in impijs, ſed pro fiducia quę conſolatur & erigit perterrefactas mentes.

Præterea docent noſtri, quod neceſſe ſit bona opera facere, non ut confidamus per ea gratiam mereri, ſed propter voluntatem Dei.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Tantum fide apprehenditur remiſsio peccato=
& pax conſcientiæ. Et quia per fidem accipi=
tur ſpiritus ſanctus, iam corda renouantur, &
induunt nouos affectus, ut parere bona opera
poſsint. Sic enim ait Ambroſius, Fides bonæ
voluntatis,& iuſtæ actionis genitrix eſt. Nam
humanæ vires,ſine ſpiritu ſancto, plenæ ſunt
impijs affectibus, & ſunt imbecilliores quam
ut bona opera poſsint efficere coram Deo. Ad
hæc, ſunt in poteſtate diaboli qui impellit ho=
mines ad varia peccata, ad impias opiniones,
ad manifeſta ſcelera. Quemadmodum eſt vi=
dere in Philoſophis, qui & ipſi conati honeſte
viuere, tamen id non potuerunt efficere: ſed
contaminati ſunt multis manifeſtis ſceleribus.
Talis eſt imbecillitas hominis, cum eſt ſine fide
& ſine ſpiritu ſancto, & tantum humanis vi=
ribus ſe gubernat.

Hinc facile apparet hanc doctrinam non
eſſe accuſandam,quod bona opera prohibeat,
ſed multo magis laudandam, quod oſtendit
quomodo bona opera facere poſsimus. Nam
ſine fide, nullo modo poteſt humana natura
primi aut ſecundi præcepti opera facere. Sine
fide non inuocat Deum,à Deo nihil expectat,
non tolerat crucem ſed quærit humana præſi=
dia

577.

dia, confidit humanis præſidijs. Ita regnant in corde omnes cupiditates, & humana conſilia cum abeſt fides & fiducia erga Deum. Quare & Chriſtus dixit, Sine me nihil poteſtis facere, Iohan. 15. Et Eccleſia canit, Sine tuo numine, nihil eſt in homine, nihil eſt innoxium.

XXI.

De cultu ſanctorum docent, quod memoria ſanctorum proponi poteſt, ut imitemur fidem eorum, & bona opera iuxta vocationem, ut Cæſar imitari poteſt exemplum Dauidis in bello gerendo ad depellendos Turcas à patria: nam uterq; rex eſt. Sed ſcriptura non docet inuocare ſanctos, ſeu petere auxilinm à Sanctis: quia unum Chriſtum nobis propoſuit mediatorem, propiciatorium, pontificem, & interceſſorem. Hic inuocandus eſt, & promiſit ſe exauditurum eſſe preces noſtras, & hunc cultum maxime probat, videlicet, & ut inuocetur in omnibus afflictionibus. 1. Ioh. 2. Si quis peccat, habemus aduocatum apud Deum &c.

Hæc fere ſumma eſt doctrinæ apud nos, in qua cerni poteſt, nihil ineſſe quod diſcrepet à ſcripturis, vel ab Eccleſia Catholica vel ab

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Eccleſia Romana, quatenus ex ſcriptoribus no-
ta eſt: quod cum ita ſit, inclementer iudicant
iſti, qui noſtros pro hæreticis haberi poſtulāt.
Sed diſſenſio eſt de quibuſdam abuſibus, qui
ſine certa autoritate in Eccleſias irrepſerunt,
in quibus etiam, ſi qua eſſet diſsimilitudo, ta-
men decebat hæc lenitas Epiſcopos, ut prop-
ter confeſsionem, quam modo recenſuimus, to-
lerarent noſtros: quia ne Canones quidem tam
duri ſunt, ut eoſdem ritus ubiq; eſſe poſtulent,
neq; ſimiles unquam omnium Eccleſiarum ri-
tus fuerunt; quanquam apud nos magna ex
parte veteres ritus diligenter ſeruantur. Falſa
enim calumnia eſt, quod omnes ceremoniæ,
omnia vetera inſtituta in Eccleſijs noſtris abo-
leantur. Verum, publica querela fuit, abuſus
quoſdā in vulgaribus ritibus hærere: hi quia
non poterant bona conſcientia probari, ali-
qua ex parte correcti ſunt.

ARTICVLI IN QVIBVS recenſetur abuſus mutati.

CVm Eccleſiæ apud nos de nullo articulo
fidei diſſentiant ab Eccleſia Catholica, tan-
tum paucos quoſdam abuſus omittant, qui
noui ſunt, & contra voluntatem Canonum
vicio temporum recepti: rogamus ut Cæſarea
Maieſtas

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Maieſtas clementer audiat, & quid ſit mutatū, & quæ fuerint cauſæ, quo minus coactus ſit populus illos abuſus contra conſcientiā obſeruare. Nec habeat fidem Cæſarea Maieſtas iſtis, qui ut inflamment odia hominum aduerſus noſtros, miras calumnias ſpargunt in populū. Hoc modo irritatis animis bonorum virorum initio præbuerunt occaſionem huic diſsidio, & eadem arte conantur nunc augere diſcordias. Nam Cæſarea Maieſtas haud dubie comperiet tolerabiliorem eſſe formam, & doctrinæ & ceremoniarum apud nos, quam qualem homines iniqui & maleuoli deſcribunt. Porro veritas ex vulgi rumoribus aut maledictis inimicorum colligi non poteſt. Facile autem hoc iudicari poteſt, nihil magis prodeſſe ad dignitatem ceremoniarum conſeruandam & alendam reuerentiam ac pietatem in populo, quā ſi ceremoniæ rite fiant in Eccleſijs.

DE VTRAQVE SPECIE.

LAicis datur utraq; ſpecies Sacramēti in cœna Domini: quia hic mos habet mādatum Domini Matth. 26. Bibite ex hoc omnes. Vbi manifeſte pręcipit Chriſtus de poculo ut ōnes

bibant:

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

bibant: & ne quis poſsit cauillari quod hoc ad Sacerdotes tantum pertineat, Paulus ad Corinth. exemplum recitat, in quo apparet totam Eccleſiam utraq; ſpecie uſam eſſe. Et diu manſit hic mos in Eccleſia, nec conſtat quando aut quo autore mutatus ſit. Cyprianus aliquot locis teſtatur populo ſanguinem datum eſſe. Idem teſtatur Hieronymus, qui ait. Sacerdotes Euchariſtiæ miniſtrant, & ſanguinem Chriſti populis diuidunt. Immo Gelaſius Papæ mandat, ne diuidatur Sacramentum, Diſt. 2. de conſecratione, Cap. Comperimus. Tantum conſuetudo non ita vetus aliud habet. Conſtat autem quod conſuetudo contra mandata Dei introducta, non ſit probanda, ut teſtantur Canones, Diſt. 8. Cap. Veritate, cum ſequentibus. Hæc vero conſuetudo non ſolum contra ſcripturam, ſed etiam contra veteres Canones & exemplum Eccleſiæ recepta eſt. Quare ſi qui maluerunt utraq; ſpecie Sacramenti uti, non fuerunt cogendi, ut aliter facerent cum offenſione conſcientiæ.

Et quia diuiſio Sacramenti non conuenit cum inſtitutione Chriſti, ſolet apud nos omitti proceſsio, quæ hactenus fieri ſolita eſt.

Publica

577.

DE CONIVGIO SACERDOTVM.

PVblica querela fuit de exemplis Sacerdotum qui ſe non continebãt. Quam ob cauſam & Pius Papa dixiſſe fertur, fuiſſe aliquas cauſas, cur ademtum ſit Sacerdotibus coniugium: ſed multo maiores eſſe cauſas cur reddi debeat. Sic enim ſcribit Platina. Cum igitur Sacerdotes apud nos publica illa ſcandala vitare vellent, duxerunt uxores, ac docuerunt quod liceat ipſis contraherè matrimonium. Primum, quia Paulus dicit, Vnuſquiſq; habeat uxorem ſuam propter fornicationem. Item, Melius eſt nubere quam uri. Secundo, Chriſtus inquit: Non omnes capiunt verbum hoc: ubi docet non omnes homines ad cœlibatum idoneos eſſe: quia Deus creauit hominem ad procreationem, Gen. 1. Nec eſt humanæ poteſtatis, ſine ſingulari dono & opere Dei creationem mutare. Igitur qui non ſunt idonei ad cœlibatum, debent contrahere matrimonium. Nam mandatum Dei & ordinationem Dei, nulla lex humana, nullum votum tollere poteſt. Ex his cauſis docent Sacerdotes ſibi licere uxores ducere. Conſtat etiam in Eccleſia veteri Sacerdotes fuiſſe maritos. Nam &

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Paulus ait Epiſcopum eligendum eſſe, qui ſit maritus. Et in Germania primum ante annos quadringentos, Sacerdotes vi coacti ſunt ad cœlibatum, qui quidem adeo aduerſati ſunt, ut Archiepiſcopus Moguntinus publicaturus edictum Rom. Pontificis de ea re, pene ab iratis Sacerdotibus per tumultum oppreſſus ſit. Et res geſta eſt tam inciuiliter, ut non ſolum in poſterum coniugia prohiberentur, ſed etiã præſentia contra omnia iura diuina & humana, contra ipſos etiam Canones factos, non ſolum à Pontificibus, ſed à laudatiſsimis Synodis, diſtraherentur.

Et cum ſeneſcente mundo, paulatim natura humana fiat imbecillior, conuenit proſpicere, ne plura vitia ſerpant in Germaniam. Porro Deus inſtituit coniugium, ut eſſet remedium humanæ infirmitatis. Ipſi Canones veterem rigorem interdum poſterioribus temporibus propter imbecillitatem hominum laxandum eſſe dicunt, quod optandum eſt ut fiat & in hoc negocio. Ac videntur Eccleſijs aliquando defuturi paſtores, ſi diutius prohibeatur coniugium.

Cum autem extet mandatum Dei, cum mos Eccleſiæ notus ſit, cum impurus cœlibatus plurima pariat ſcandala, adulteria, & alia

ſcelera

577.

ſcelera digna animaduerſione boni magiſtratus. Tamen mirum eſt, nulla in re maiorem exercere ſeuiciam quam aduerſus coniugium Sacerdotum. Deus præcepit honore afficere coniugium: leges in omnibus rebus publicis bene conſtitutis etiam apud Ethnicos maximis honoribus ornauerunt. At nunc capitalibus pœnis excruciantur, & quidem Sacerdotes contra Canonum voluntatem, nullam aliam ob cauſam, niſi propter coniugium Paulus vocat doctrinam dæmoniorum quæ prohibet coniugium. 1. Timoth. 4. Id facile nunc intelligi poteſt, cum talibus ſupplicijs prohibitio coniugij defenditur.

Sicut autem nulla lex humana poteſt mandatum Dei tollere, ita nec votum poteſt tollere mandatum Dei. Proinde etiam Cyprianus ſuadet, ut mulieres nubant quæ non ſeruant promiſſam caſtitatem. Verba eius ſunt hæc, lib. 1. Epiſtola 11. Si autem perſeuerare nolunt, aut non poſſunt, melius eſt ut nubant, quam ut in ignem delicijs ſuis cadant, certe nullum fratribus aut ſororibus ſcandalum faciant. Et æquitate quadam utuntur ipſi Canones erga hos, qui ante iuſtam ætatem vouerunt: quomodo fere hactenus fieri conſueuit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

DE MISSA.

FAlſo accuſantur Eccleſiæ noſtræ, quod Miſſã aboleant: retinetur enim Miſſa apud nos, & ſumma reuerentia celebratur. Seruantur & uſitatæ ceremoniæ fere omnes, præterquam quod Latinis cantionibus admiſcentur alicubi Germanicæ quæ additæ ſunt ad docendum populum. Nam ab hoc opus eſt ceremonĳs, ut doceant imperitos, & quoſdam excitet vere ad timorem aut fidem ac orationem tractatio verbi Dei. Et non modo Paulus præcipit uti lingua intellecta populo in Eccleſia, ſed etiam ita conſtitutum eſt humano iure.

Aſſueſit populus, ut una utantur Sacramento ſi qui ſunt idonei: id quoq; auget reuerentiam ac religionem publicarum ceremoniarum. Nulli enim admittuntur, niſi antea explorati. Admonentur etiam homines de dignitate & uſu Sacramenti, quantam conſolationem afferat pauidis conſcientĳs, ut diſcãt Deo credere, & omnia bona á Deo expectare & petere. Hic cultus delectat Deum, talis uſus Sacramenti alit pietatem erga Deum. Itaq; non videntur apud aduerſarios Miſſæ maiore religione fieri quam apud nos.

Conſtat autem hanc quoq; publicam & longe maximam querelam omnium bonorum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

virorum diu fuiſſe, quod Miſſæ turpiter prophanarentur, collatæ ad quæſtum. Neq; enim obſcurum eſt, quam late pateat hic abuſus in omnibus templis, à qualibus celebrentur Miſſæ, tantum propter mercedem aut ſtipendium: quam multi contra interdictum Canonum celebrent. Paulus autem grauiter minatur his qui indigne tractant Euchariſtiam, cum ait, Qui ederit panem hunc, aut biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini. Itaq; cum apud nos admonerentur ſacerdotes de hoc peccato, deſierunt apud nos priuatæ Miſſæ, cum fere nullæ priuatæ Miſſæ niſi quæſtus cauſa fierent.

Neq; ignorauerunt hos abuſus Epiſcopi, qui ſi correxiſſent eos in tempore, minus nunc eſſet diſſenſionum. Antea ſua diſsimulatione multa vicia paſsi ſunt in Eccleſiam ſerpere: nunc ſero incipiunt queri de calamitatibus Eccleſiæ, cum hic tumultus non aliunde ſumſerit occaſionem, quam ex illis abuſibus, qui tam manifeſti erant, ut tolerari amplius non poſſent. Magne diſſenſiones de Miſſa, de Sacramento extiterunt. Fortaſſe dat pœnas orbis tam diuturnæ prophanationis Miſſarum, quam in Eccleſijs tot ſeculis tolerauerunt iſti,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

qui emendare & poterant & debebant. Nam in Decalogo ſcriptum eſt: Qui Dei nomine abutitur, non erit impunitus. At ab initio mundi nulla res diuina ita videtur unquam ad quæſtum collata fuiſſe, ut Miſſa.

Acceſsit opinio, quæ auxit priuatas Miſſas in infinitum: videlicet quod Chriſtus ſua paſsione ſatisfecerit pro peccato originis, & inſtituerit Miſſam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus & venialibus. Hinc manauit publica opinio, quod Miſſa ſit opus tollens peccata viuorum & mortuorum ex opere operato. Hic cœptum eſt diſputari utrum una Miſſa dicta pro pluribus, tantundem valeat quantũ ſingulæ pro ſingulis. Hæc diſputatio peperit iſtam infinitam multitudinem Miſſarum.

De his opinionibus noſtri admonuerunt, quod diſſentiant à ſcripturis ſanctis, & lædant gloriam paſsionis Chriſti. Nam paſsio Chriſti fuit oblatio & ſatisfactio, non ſolum pro culpa originis, ſed etiam pro omnibus reliquis peccatis: ut ad Hebræos ſcriptum eſt. Sanctificati ſumus per oblationem Ieſu Chriſti ſemel. Item, Vna oblatione conſummauit in perpetuum ſanctificatos.

Item, Scriptura docet nos coram Deo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

iuſtificari per fidem in Chriſtum, cum credi-
mus nobis remitti peccata propter Chriſtum.
Iam ſi Miſſa tollit peccata viuorum & mortu-
orum ex opere operato, contingit iuſtificatio
ex opere Miſſarum, non ex fide, quod ſcriptu-
ra non patitur.

Sed Chriſtus iubet facere in ſui memori-
am: quare Miſſa inſtituta eſt, ut fides in ijs qui
utuntur Sacramento, recordetur quæ benefi-
cia accipiat per Chriſtum, & erigat & conſo-
letur pauidam conſcientiam. Nam id eſt me-
miniſſe Chriſti, beneficia meminiſſe ac ſenti-
re quod vere exhibeantur nobis. Nec ſatis eſt
hiſtoriam recordari, quia hanc etiam Iudæi &
impij recordari poſſunt. Eſt igitur ad hoc fa-
cienda Miſſa, ut ibi porrigatur Sacramentum
his, quibus opus eſt conſolatione: ſicut Am-
broſius ait, Quia ſemper pecco, ſemper debeo
accipere medicinam.

Cum autem Miſſa ſit talis communicatio
Sacramenti, ſeruatur apud nos una communis
Miſſa, ſingulis ferijs atq; alijs etiam diebus, ſi
qui Sacramento velint uti, ubi porrigitur Sa-
cramentum his qui petunt. Neq; hic mos in
Eccleſia nouus eſt, nam veteres ante Gregoriũ
non faciunt mentionem priuatę Miſſę De cõ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

muni Miſſa plurimum loquuntur. Chryſoſtomus ait, Sacerdotem quotidie ſtare ad altare, & alios ad comunionem accerſere, alios arcere. Et ex Canonibus veteribus apparet unum aliquem celebraſſe Miſſam, à quo reliqui presbyteri & Diaconi ſumſerunt corpus Domini. Sic enim ſonant verba Canonis Niceni: Accipiant Diaconi ſecundū ordinem poſt presbyteros, ab Epiſcopo vel à presbytero, ſacrā comunionem. Et Paulus de cōmunione iubet, ut alij alios expectent, ut fiat comunis participatio.

Poſtquam igitur Miſſa apud nos habet exemplum Eccleſiæ, ex ſcriptura & patribus: confidimus improbari eam non poſſe, maxime cum publicæ ceremoniæ, magna ex parte ſimiles uſitatis ſeruentur: tantum numerus Miſſarum eſt diſsimilis, quem propter maximos & manifeſtos abuſus certe moderari prodeſſet. Nam olim etiam in Eccleſijs frequentiſsimis non fiebat quotidie Miſſa: ut teſtatur hiſtoria Tripartita lib. 9. cap. 38. Rurſus autem in Alexandria, quarta & ſexta feria ſcripturæ leguntur, eaſq; doctores interpretātur, & omnia fiunt præter ſolennem oblationis morem.

DE CONFESSIONE.

Confeſsio

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Confeſsio in Eccleſijs apud nos non eſt abolita : non enim ſolet porrigi corpus Domini, niſi antea exploratis & abſolutis. Et docetur populus diligentiſsime de fide abſolutionis, de qua ante hæc tempora magnum erat ſilentium. Docentur homines ut abſolutionem plurimi faciant, quia ſit vox Dei & mandato Dei pronuncietur. Ornatur poteſtas clauium & cõmemoratur quantam conſolationem afferat perterrefactis conſcientijs, & quod requirat Deus fidem, ut illi abſolutioni tanquam voci de cœlo ſonanti credamus, & quod illa fides in Chriſtum vere conſequatur, & accipiat remiſsionem peccatorum. Antea immodice extollebantur ſatisfactiones : fidei vero & meriti Chriſti, ac iuſticiæ fidei nulla fiebat mentio : quare in hac parte minime ſunt culpandæ Eccleſiæ noſtræ. Nam hoc etiam aduerſarij tribuere nobis coguntur, quod doctrina de pœnitentia diligentiſsime à noſtris tractata ac patefacta ſit.

Sed de confeſsione docent, quod enumeratio delictorum non ſit neceſſaria, nec ſint onerandæ conſcientiæ cura enumerandi omnia delicta : quia impoſsibile eſt omnia delicta recitare, ut teſtatur Pſalm. Delicta quis intelligit? Item Ieremias, Prauum eſt cor hominis

& inſcrutabile. Quod ſi nulla peccata niſi re=citata remitterentur, nunquam adquieſcere conſcientiæ poſſent, quia plurima peccata neq; vident neq; meminiſſe poſſunt. Teſtantur & veteres ſcriptores enumerationem non eſſe neceſſariam. Nam in Decretis citatur Chry=ſoſtomus, qui ſic ait: Non tibi dico ut te pro=das in publicum, neq; apud alios te accuſes, ſed obedire te volo prophetæ dicenti: Reuela an=te Deum viam tuam. Ergo tua confitere pec=cata apud Deum, verum iudicem, cum oratio=ne. Delicta tua pronuncia non lingua, ſed cō=ſcientiæ tuæ memoria &c. Et gloſſa de pœni=tentia, Diſt, 5. cap. Conſideret, fatetur huma=ni iuris eſſe confeſsionem. Verum confeſsio, cum propter maximum abſolutionis benefici=um, tum propter alias conſcientiarum utilita=tes apud nos retinetur.

DE DISCRIMINE Ciborum.

PVblica perſuaſio fuit non tantum vulgi, ſed etiam docentium in Eccleſijs, quod diſcrimina ciborum, & ſimiles traditiones hu=manæ, ſint opera utilia ad promerendam re=miſsionem culpæ & pœnæ. Et quod ſic ſenſe=rit mundus, apparet ex eo, quia quotidie inſti=

577.

tuebantur nouæ ceremoniæ,noui ordines, nouæ feriæ, noua ieiunia, & doctores in templis exigebant hæc opera tanquam neceſſarium cultum ad promerendam iuſtificationem & vehementer terrebant conſcientias, ſi quid omitterent. Ex hac perſuaſione de traditionibus multa incōmoda in Eccleſia ſecuta ſunt.

Primo obſcurata eſt doctrina de gratia & iuſticia fidei,quæ eſt præcipua pars Euangelij, & quam maxime oportet extare & eminere in Eccleſia: ut meritum Chriſti bene cognoſcatur, & fides quæ credit remitti peccata propter Chriſtum, non propter ulla noſtra opera, longe ſupra opera collocetur. Quare & Paulus in hunc locum maxime incumbit, legem & traditiones humanas remouet: ut oſtendat iuſticiam Chriſtianam aliud quiddam eſſe, quā huiuſmodi opera, videlicet fidem quæ credit peccata gratis remitti propter Chriſtum. At hæc doctrina Pauli, pene tota oppreſſa eſt per traditiones, quæ pepererunt opinionem,quod per diſcrimina ciborū, & ſimiles cultus, oporteat mereri remiſsionem peccatorum & iuſtificationē. In pœnitentia nulla mentio fiebat de fide, tantū hæc opera ſatisfactoria proponebātur: in his videbatur pœnitentia tota cōſiſtere.

Secundo, hæ traditiones obſcurauerunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

præcepta Dei:quia traditiones longe præferebantur præceptis Dei. Chriſtianiſmus totus putabatur eſſe obſeruatio certarum feriarum, rituum, jeiuniorum, veſtitus. Hæ oſeruationes erant in poſſeſsione honeſtiſsimi tituli : quod eſſent vita ſpiritualis, & vita perfecta: interim mandata Dei iuxta vocationem, nullã laudem habebant: quod paterfamilias educabat ſobolem, quod mater pariebat, quod Princeps regebat rempublicam, hæc putabantur eſſe opera mundana & imperfecta, & longe deteriora illis ſplendidis obſeruationibus. Et hic error valde cruciauit pias conſcientias, quæ dolebãt ſe teneri imperfecto vitæ genere, in coniugio, in magiſtratibus, aut alijs functionibus ciuilibus: mirabantur Monachos & ſimiles, & falſo putabant illorum obſeruationes magis mereri remiſsionem peccatorum & iuſtificationem.

Tertio, traditiones attulerunt magna pericula conſcientijs : quia impoſsibile erat omnes traditiones ſeruare, & tamen homines arbitrabantur has obſeruationes, neceſſarios eſſe cultus. Gerſon ſcribit multos incidiſſe in deſperationem, quoſdam etiam ſibi mortem conſciuiſſe: quia ſenſerant, ſe non poſſe ſatisfacere traditionibus, & interim conſolationem nullam de iuſticia ſidei & de gratia audierant.

Videmus

577.

Videmus Summiſtas & Theologos colligere traditiones, & quærere ἐπιεικείας ut leuent conſcientias, non ſatis tamen expediunt, ſed interdum magis inijciunt laqueos conſcientijs. Et in colligendis traditionibus ita fuerunt occupatæ Scholæ, & conciones, ut non vacauerit attingere ſcripturam, & quærere utiliorem doctrinam de fide, de cruce, de ſpe, de dignitate ciuilium rerum, de conſolatione conſcientiarum in arduis tentationibus. Itaq; Gerſon & alij quidam Theologi grauiter queſti ſunt, ſe his rixis traditionum impediri, quo minus verſari poſſent in meliore genere doctrinæ. Et Auguſtinus vetat onerare conſcientias huiuſmodi obſeruationibus, & prudenter admonet Ianuarium, ut ſciat eas indifferenter obſeruandas eſſe, ſic enim loquitur.

Quare noſtri non debent videri hanc cauſam temere attigiſſe, aut odio Epiſcoporum, ut quidam falſo ſuſpicantur. Magna neceſsitas fuit de illis erroribus qui nati erant ex traditionibus male intellectis admonere Eccleſias. Nam Euangelium cogit urgere doctrinã in Eccleſijs de gratia & iuſticia fidei, quæ tamen intelligi non poteſt, ſi putent homines ſe mereri remiſsionem peccatorum & iuſtificationem per obſeruationes ab ipſis electas.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Sic igitur docuerunt, quod per obſerua-
tionem traditionum humanarum non poſſi-
mus mereri remiſſionem peccatorum ac iuſti-
ficationem: quare non eſt ſentiendum, quod
huiuſmodi obſeruationes ſint neceſſarij cultus.

Addunt teſtimonia ex ſcriptura, Chriſtus
Matth. 15. excuſat Apoſtolos qui non ſerua-
uerant uſitatam traditionem, quæ tamen vi-
debatur de re non illicita ſed media eſſe, & ha-
bere cognationem cum baptiſmatibus legis,
& dicit: Fruſtra colunt me mandatis homi-
num. Igitur non exigit cultum inutilem.

Et paulo poſt addit: Omne quod intrat
in os, non inquinat hominem.

Item, Rom. 14. Regnum Dei non eſt eſca
aut potus.

Coloſs. 2. Nemo iudicet vos in cibo,
potu, ſabbato aut die feſto.

Item, Si mortui eſtis cum Chriſto, ab ele-
mentis mundi, Quare tanquam viuentes in
mundo decreta facitis? Ne attingas: ne gu-
ſtes: ne contrectes.

Actor. 15. ait Petrus, Quare tentatis De-
um, imponentes iugum ſuper ceruices diſcipu-
lorum, quod neq; nos neq; patres noſtri por-
tare

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

tare potuimus: ſed per gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti credimus ſaluari, quemadmodum & illi. Hic vetat Petrus onerare conſcientias pluribus ritibus ſiue Moſi ſiue alijs.

Et 1. Timoth. 4. vocat prohibitionem ciborum, doctrinam dæmoniorum, quia pugnat cum Euangelio talia opera inſtituere aut facere, ut per ea mereamur remiſsionem peccatorum & iuſtificationem: aut quod non poſsit exiſtere Chriſtianiſmus ſine tali cultu.

Hic obijciunt aduerſarij, quod noſtri prohibeant diſciplinam & mortificationem carnis, ſicut Iouinianus. Verum aliud deprӕhendetur ex ſcriptis noſtrorum. Semper enim docuerunt de cruce, quod Chriſtianos oporteat tollerare afflictiones. Hæc eſt vera, ſeria & nõ ſimulata mortificatio, varijs afflictionibus exerceri, & crucifigi cum Chriſto.

Inſuper docent quod quilibet Chriſtianus debeat ſe corporali diſciplina, aut corporalibus exercitijs & laboribus ſic exercere & coërcere, ne ſaturitas aut deſidia extimulet ad peccandũ: non ut per illa exercitia mereamur remiſsionem culpæ aut mortis æternæ. Et hãc corporalem diſciplinã oportet ſemper urgere,

non ſolum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

non ſolum paucis & conſtitutis diebus. Sicut
Chriſtus præcipit, Cauete ne corpora veſtra
grauentur crapula. Item, Hoc genus dæmo=
niorum non eĳcitur niſi ieiunio & oratione.
Et Paulus ait, Caſtigo corpus meum, & redi=
go in ſeruitutem. Vbi clare oſtendit, ſe ideo
caſtigare corpus, non ut per eam diſciplinam
mereatur remiſsionem peccatorum, ſed ut cor=
pus habeat obnoxium & idoneum ad res ſpi=
rituales & ad faciendum officium, iuxta voca=
tionem ſuam. Itaqꝫ non damnantur ipſa ieiu=
nia: ſed traditiones, quæ certos dies, certos ci=
bos præſcribunt, cum periculo conſcientiæ,
tanquam iſtiuſmodi opera ſint neceſſarĳ
cultus.

Seruantur tamen apud nos pleræqꝫ tra=
ditiones, quæ conducunt ad hoc, ut res ordine
geratur in Eccleſia: ut ordo lectionum in Miſ=
ſa & præcipuæ feriæ. Sed interim homines
admonentur quod talis cultus non iuſtificet
coram Deo, & quod non ſit ponendum pecca=
tum in talibus rebus, ſi omittantur ſine ſcan=
dalo. Hæc libertas in ritibus humanis non fuit
ignota patribus. Nam in Oriente alio tempo=
re ſeruauerunt Paſcha quam Romæ: & cum
Romani propter hanc diſsimilitudinem accu=
ſarent Orientem ſchiſmatis, admoniti ſunt ab

aliĳs,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

alijs, tales mores non oportere ubiq; ſimiles eſſe. Et Irenæus inquit, diſſonantia ieiunij fidei conſonantiam non ſoluit: ſicut & Diſt. 12 Gregorius Papa ſignificat, talem diſsimilitudinem non lędere unitatem Eccleſiæ. Et in hiſtoria Tripartita lib. 9. multa colliguntur exempla diſsimilium rituum, & recitantur hæc verba: Mens Apoſtolorum fuit, non de diebus feſtis ſancire, ſed prædicare bonam conuerſationem & pietatem.

DE VOTIS MONACHORVM.

QVid de votis Monachorum apud nos doceatur, melius intelliget ſi quis meminerit qualis ſtatus fuerit Monaſteriorum: quam multa contra Canones in ipſis Monaſterijs quotidie fiebant. Auguſtini tempore erant libera collegia, poſtea corrupta diſciplina, ubiq; addita ſunt vota: ut tanquam excogitato carcere diſciplina reſtitueretur. Additæ ſunt paulatim ſupra vota aliæ multæ obſeruationes. Et hæc vincula multis ante iuſtam ætatem contra Canones iniecta ſunt. Multi inciderunt errore in hoc vitæ genus, quibus etiam ſi non deeſſent anni, tamen iudicium de ſuis viribus defuit. Qui ſic irretiti erant, cogebantur manere, etiam ſi quidam beneficio canonum libe-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

rari poſſent. Et hoc accidit magis etiam in Monaſterijs Virginum quam Monachorum, cum ſexui imbecilliori magis parcendum eſſet. Hic rigor diſplicuit multis bonis viris ante hæc tempora, qui videbant puellas & adoleſcentes in Monaſteria detrudi propter victũ: videbant quam infeliciter ſuccederet hoc cõſilium, quæ ſcandala pareret, quos laqueos conſcientijs inijceret. Dolebant autoritatem Canonum in re periculoſiſsima omnino negligi & contemni.

Ad hæc mala, accedebat talis perſuaſio de votis, quam conſtat etiam olim diſplicuiſſe ipſis Monachis, ſi qui paulo cordatiores fuerunt, docebant vota paria eſſe baptiſmo, docebant ſe hoc vitæ genere mereri remiſsionem peccatorum, & iuſtificationem coram Deo. Imo addebant, vitam Monaſticam non tantum iuſticiam mereri coram Deo, ſed amplius etiam, quia ſeruaret non modo præcepta, ſed etiam conſilia Euangelica.

Ita perſuadebant Monaſticam profeſsionem longe meliorem eſſe baptiſmo: vitam Monaſticam plus mereri quam vitam Magiſtratuum, vitam paſtorum & ſimilium, qui in mãdatis Dei ſine factic ijs religionibus ſuæ vocationi ſeruiunt. Nihil horum negari poteſt, extant enim in libris eorum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Quid fiebat poſtea in Monaſterijs? Olim erant ſcholæ ſacrarum literarum, & aliarum diſciplinarum, quæ ſunt utiles Eccleſiæ, & ſumebantur inde paſtores, & Epiſcopi. Nunc alia res eſt, nihil opus eſt recitare nota. Olim ad diſcendum conueniebant, nunc fingunt inſtitutum eſſe vitæ genus ad promerendam remiſsionem peccatorum & iuſtificationem: imo prædicant eſſe ſtatum perfectionis, & longe præferunt omnibus alijs vitæ generibus à Deo ordinatis.

Hæc ideo recitauimus nihil odioſe exaggerantes, ut melius intelligi poſſet de hac re, doctrina noſtrorum. Primum de his qui matrimonia contrahunt, ſic docent apud nos, quod liceat omnibus qui non ſunt idonei ad cœlibatum, contrahere matrimonium: quia vota non poſſunt ordinationem ac mandatum Dei tollere. Eſt autem hoc mandatum Dei, propter fornicationē habeat unuſquiſq; uxorem ſuam. Neq; mandatum ſolum, ſed etiam creatio & ordinatio Dei cogit hos ad coniugium, qui ſine ſingulari Dei opere non ſunt excepti, iuxta illud: non eſt bonum homini eſſe ſolum. Igitur non peccant iſti qui obtemperant huic mandato & ordinationi Dei.

Quid poteſt contra hæc opponi? Exaggeret aliquis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

ret aliquis obligationem voti quantum volet: tamen non poterit efficere, ut votum tollat mandatum Dei, Canones docent in omni voto, ius ſuperioris excipi: quare multo minus hæc vota contra mandata Dei valent. Quod ſi obligatio votorum, nullas haberet cauſas cur mutari poſsit: nec Romani Pontifices diſpenſaſſent. Neq; enim licet homini obligationem quæ ſimpliciter eſt iuris diuini reſcindere. Sed prudenter iudicauerunt Romani Pontifices æquitatem in hac obligatione adhibendã eſſe. Ideo ſæpe de votis diſpenſaſſe leguntur. Nota eſt hiſtoria de Rege Arragonum, reuocato ex Monaſterio, & extant exempla noſtri temporis.

Deinde cur obligationem exaggerant aduerſarij ſeu effectum voti, cum interim de ipſa voti natura ſileant: quod debet eſſe in re poſsibili, quod debet eſſe voluntarium, ſponte & conſulto conceptum. At quomodo ſit in poteſtate hominis perpetua caſtitas non eſt ignotum. Et quotuſquiſq; ſponte & conſulto vouit? Puellæ & adoleſcentes priuſquam iudicare poſſunt, perſuadentur ad vouendum, interdum etiam coguntur. Quare non eſt æquum tam rigide de obligatione diſputare, cum omnes fateantur contra voti naturam

eſſe

577.

eſſe, quod non ſponte, quod inconſulto admittitur.

Plerique Canones reſcindunt vota ante annum 15. contracta, quia ante illam ætatem nō videtur tantum eſſe iudicij, ut de perpetua vita conſtitui poſsit. Alius Canon plus concedens hominum imbecillitati, addit annos aliquot: vetat enim ante annum 18. votum fieri. Sed utrum ſequemur, maxima pars habet excuſationem, cur Monaſteria deſerant, quia plurimi ante hanc ætatem vouerunt. Poſtremo etiam ſi voti violatio reprehendi poſſet, tamē non videtur ſtatim ſequi, quod coniugia talium perſonarum, diſſoluenda ſint. Nam Auguſtinus negat debere diſſolui, 27. quæſt. 1. cap. Nuptiarum: cuius non eſt leuis autoritas, etiamſi alij poſtea aliter ſenſerunt.

Quanquam autem mandatum Dei de coniugio videatur pleroſque liberare à votis: tamen afferunt noſtri & aliam rationem de votis, quod ſint irrita: quia omnis cultus Dei, ab hominibus ſine mandato Dei inſtitutus & electus ad promerendam remiſsionem peccatorū & iuſtificationem, impius eſt: ſicut Chriſtus ait, Fruſtra colunt me mandatis hominum. Et Paulus ubique docet, iuſticiam non eſſe quærendā ex noſtris obſeruationibus & cultibus,

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

qui ſint excogitati ab hominibus : ſed contin-gere eam per fidem, credentibus ſe habere De-um placatum & propiciũ propter Chriſtum, non propter ulla noſtra merita.

Conſtat autem Monachos docuiſſe, quod facticiæ religiones mereantur remiſsionem peccatorum & iuſtificationem, & quod pro peccatis ſatisfaciant. Quid hoc eſt aliud quã de gloria Chriſti detrahere & obſcurare, ac negare iuſticiam fidei? Sequitur igitur iſta vota uſitata, impios cultus fuiſſe, quare ſunt irrita. Nam votum impium, & factum con-tra mandata Dei non valet, neq; enim debet votum vinculum eſſe iniquitatis, ut Canon dicit.

Paulus dicit: euacuati eſtis á Chriſto qui in lege iuſtificamini, á gratia excidiſtis : id eſt, qui ſentiunt quod mereantur proprijs operi-bus remiſsionem peccatorum, & quod prop-ter propriam legis impletionem placeãt Deo : nec ſentiunt quod propter Chriſtum gratis accipiant fide donatam remiſsionem peccato-rum per miſericordiam Dei, & quod propter Chriſtum placeant Deo: hi amittunt Chriſtum quia fiduciam debitam Chriſto & promiſsio-ni Dei, transferunt ad opera. Item opponunt iræ Dei, non propiciatorem Chriſtum, ſed pro-

pria

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

pria opera, quare honorem debitum Chriſto transferunt ad opera noſtra. Conſtat autem Monachos hoc docere, quod ſuis obſeruationibus mereantur remiſsionem peccatorum; q̃ habeant Deum propicium propter has obſeruationes. Quare docent confidere ſuis operibus non propiciatione Chriſti. Hæc fiducia eſt impia, & cum Euangelio pugnat, & in iudicio Dei deprehendetur eſſe inanis. Non enim poſſunt opera noſtra opponi iræ ac iudicio Dei. Tantum ita placatur ira Dei, quando gratuitam miſericordiam, propter Chriſtum promiſſam fide apprehendimus. Amittunt igitur Chriſtum, qui fiduciam non in Chriſtum, ſed in opera propria collocant.

Præterea Monachi docuerunt ſuum vitæ genus ſtatum eſſe perfectionis, quia obſeruarent non ſolum præcepta, ſed etiam conſilia. Hic error maxime pugnat cum Euangelio, quod finxerunt ſe præceptis ita ſatisfacere, ut amplius etiam facerent. Et hinc natus eſt horribilis error, quod finxerunt ſe habere merita ſupererogationis. Hæc applicauerunt pro alijs ut ſatisfactiones eſſent pro alienis peccatis. Hæc ſiquis odioſe velit exagitare, quam multa commemorare poſsit, quorum iam ipſos Monachos pudet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Non eſt leue ſcandalum in Eccleſia po-
pulo proponere, certum cultum ab hominibus excogitatum ſine mandato Dei, & docere quod talis cultus iuſtificet homines. Quia iuſticia fidei in Chriſtum, quam maxime oportet tradi in Eccleſia, obſcuratur: cum illæ mirificæ religiones Angelorum, ſimulatio paupertatis & humilitatis, & cœlibatus offunduntur oculis hominum.

Præterea obſcurantur præcepta Dei, & verus cultus Dei, cum audiunt homines, ſolos Monachos eſſe in ſtatu perfectionis: quia perfectio Chriſtiana eſt ſerio timere Deum, & rurſus concipere magnam fidem, & confidere propter Chriſtum, quod habeamus Deum placatum: petere à Deo, & certo expectare auxilium in omnibus rebus gerendis, iuxta vocationem. Interim foris diligenter facere bona opera, & ſeruire vocationi. In his rebus eſt vera perfectio, & verus cultus Dei: non eſt in cœlibatu aut mendicitate, aut veſte ſordida: Ac populus concipit multas pernicioſas opiniones ex illis falſis præconijs vitæ Monaſticæ. Audit ſine modo laudari cœlibatum: ideo cũ offenſione conſcientiæ verſatur in coniugio: Audit ſolos mendicos eſſe perfectos: ideo cum

offenſione

577.

offenſione conſcientiæ retinet poſſeſsiones, negociatur. Audit conſilium Euangelicum eſſe de non vindicando: ideo alij in priuata vita non verentur ulciſci. Audiunt enim conſilium eſſe non præceptum. Alij omnes Magiſtratus & ciuilia officia iudicant indigna eſſe Chriſtianis.

Leguntur exempla hominum qui deſerto coniugio, deſerta reipublicæ adminiſtratione, abdiderunt ſe in Monaſteria. Id vocabant fugere ex mundo, & quærere vitæ genus quod Deo magis placeret: nec videbant Deo ſeruiendum eſſe in illis mandatis quæ ipſe tradidit, non in mandatis, quæ ſunt excogitata ab hominibus. Bonum & perfectum vitæ genus eſt quod habet mandatum Dei. De his rebus neceſſe eſt admonere homines. Et ante hæc tempora reprehendit Gerſon errorem Monachorum de perfectione, & teſtatur ſuis temporibus nouam vocem fuiſſe, quod vita Monaſtica ſit ſtatus perfectionis.

Tam multæ impiæ opiniones hærent in votis, quod mereantur remiſsionem peccatorum & iuſtificationem: quod ſint perfectio Chriſtiana, quod ſeruent conſilia & præcepta, quod habeant opera ſupererogationis. Hæc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

omnia cum ſint falſa & inania faciunt vota irrita.

DE POTESTATE Eccleſiaſtica.

MAgnæ diſputationes fuerunt de poteſtate Epiſcoporum: in quibus nonnulli incommode commiſcuerunt poteſtatem Eccleſiaſticam, & poteſtatem gladij. Et ex hac confuſione, maxima bella, maximi motus extiterunt: dum Pontifices freti poteſtate clauium, non ſolum nouos cultus inſtituerunt, reſeruatione caſuum, violentis excommunicationibus conſcientias onerauerunt, ſed etiam regna mundi transferre, & imperatoribus adimere imperium conati ſunt. Hæc vicia multo ante reprehenderunt in Eccleſia homines pij & eruditi. Itaq; noſtri ad conſolandas conſcientias, coacti ſunt oſtendere diſcrimen Eccleſiaſticæ poteſtatis, & poteſtatis gladij, & docuerũt utramq; propter mandatum Dei religioſe venerandam & honore afficiendam eſſe, tanquã ſumma Dei beneficia in terris.

Sic autem ſentiunt, poteſtatem clauium, ſeu poteſtatem Epiſcoporum, iuxta Euangelium, poteſtatem eſſe ſeu mandatum Dei, prædicandi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

candi Euangelij, remittendi & retinendi peccata, & adminiſtrandi Sacramenta. Nam cum hoc mandato Chriſtus mittit Apoſtolos, Sicut miſit me pater, ita & ego mitto vos. Accipite ſpiritum ſanctum, quorũ remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis peccata, retenta ſunt. Marci 16. Ite prædicate Euangelium omni creaturæ &c.

Hæc poteſtas tantum exercetur docendo ſeu prædicando Euangelium, & porrigendo Sacramenta, vel multis vel ſingulis iuxta vocationem: quia conceduntur non res corporales, ſed res æternæ, iuſticia æterna, ſpiritus ſanctus, vita æterna. Hæc non poſſunt contingere niſi per miniſterium verbi & Sacramentorum, ſicut Paulus dicit, Euangelium eſt potentia Dei ad ſalutem omni credenti. Itaq; cum poteſtas Eccleſiaſtica concedat res æternas, & tantum exerceatur per miniſterium verbi, nõ impedit politicam adminiſtrationem: ſicut ars canendi nihil impedit politicã adminiſtrationem. Nam politica adminiſtratio verſatur circa alias res quam Euangelium. Magiſtratus defendit non mentes, ſed corpora & res corporales, aduerſus manifeſtas iniurias, & coërcet homines gladio, & corporalibus pœnis, ut iuſticiam ciuilem & pacem retineat.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Non igitur commiſcendæ ſunt poteſtates Eccleſiaſtica & ciuilis. Eccleſiaſtica ſuum mandatum habet, Euangelij docendi & adminiſtrandi Sacramenta. Non irrumpat in alienū officium, non transferat regna mundi: non abroget leges Magiſtratuum, non tollat legitimam obedientiam, non impediat iudicia de ullis ciuilibus ordinationibus aut contractibus, non præſcribat leges magiſtratibus de forma reipublicæ: ſicut dicit Chriſtus, Regnū meum non eſt de hoc mundo. Item, quis conſtituit me iudicem aut diuiſorem ſuper vos? Et Paulus ait Philip. 3. Noſtra politia in cœlis eſt 2. Corinth. 10. Arma militiæ noſtræ non ſunt carnalia, ſed potentia Deo, ad deſtruendas cogitationes &c. Ad hunc modum diſcernunt noſtri utriuſq; poteſtatis officia, & iubēt utramq; honore afficere & agnoſcere, utramq; Dei donum & beneficium eſſe.

Si quam habent Epiſcopi poteſtatem gladij, hanc non habent, ut Epiſcopi ex mandato Euangelij, ſed iure humano donatam á Regibus & Imperatoribus, ad adminiſtrationem ciuilem ſuorum bonorum. Hæc interim alia functio eſt quam miniſterium Euangelij.

Cum igitur de iuris dictione Epiſcoporum

577.

rum quæritur, diſcerni debet imperium ab Ec-
cleſiaſtica iuris dictione. Porro ſecundum E-
uangelium, ſeu ut loquuntur, de iure diuino,
nulla iuris dictio competit Epiſcopis, ut Epi-
ſcopis: hoc eſt, his quibus eſt commiſſum mini-
ſterium verbi & Sacramentorum, niſi remitte-
re peccata. Item, cognoſcere doctrinam, &
doctrinam ab Euangelio diſſentientem reijce-
re, & impios, quorum nota eſt impietas, exclu-
dere à communione Eccleſiæ, ſine vi humana,
ſed verbo. Hic neceſſario, & de iure diuino,
debent eis Eccleſię præſtare obedientiam, iux-
ta illud: qui vos audit, me audit.

Verum cum aliquid contra Euangelium
docent aut ſtatuunt, tunc habent Eccleſiæ mã-
datum Dei, quod obedientiã prohibet Mat. 7.
Cauete à Pſeudoprophetis. Gal. 1. Si ange-
lus de cœlo aliud Euangelium euangelizaue-
rit, anathema ſit. 2. Corinth. 13. Non poſ-
ſumus aliquid contra veritatem, ſed pro veri-
tate. Item, Data eſt nobis poteſtas ad ædifi-
cationem, non ad deſtructionem. Sic & Cano-
nes præcipiunt. 2. q. 7. cap. Sacerdotes, &
cap. Oues. Et Auguſtinus contra Petiliani
Epiſtolam inquit, Nec catholicis Epiſcopis cõ-
ſentiendum eſt, ſicubi forte falluntur, aut con-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

tra Canonicas DEI ſcripturas aliquid ſentiunt.

Si quam habent aliam vel poteſtatem, vel iuris dictionem in cognoſcendis certis cauſis videlicet matrimonij, aut decimarum &c. hāc habent humano iure, ubi ceſſantibus ordinarijs coguntur Principes vel inuiti, ſuis ſubditis ius dicere, ut pax retineatur.

Præter hæc diſputatur, utrum Epiſcopi ſeu paſtores habeant ius inſtituendi ceremonias in Eccleſia, & leges de cibis, ferijs, gradibus miniſtrorum, ſeu ordinibus &c. condendi. Hoc ius qui tribuunt Epiſcopis, allegant teſtimonium: Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modo: cum autem venerit ille ſpiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Allegant etiam exemplum Apoſtolorum, qui prohibuerunt abſtinere á ſanguine, & ſuffocato. Allegant ſabbatum mutatum in diem Dominicum contra Decalogum, ut videtur. Nec ullum exemplum magis iactatur quam mutatio ſabbati. Magnam contendunt Eccleſiæ poteſtatem eſſe, quod diſpenſauerit de præcepto Decalogi.

Sed de hac quæſtione noſtri ſic docent, quod

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

quod Epiſcopi non habent poteſtatem ſtatuendi aliquid contra Euangelium, ut ſupra oſtenſum eſt. Docent idem Canones, 9. Diſt. Porro contra ſcripturam eſt, traditiones condere aut exigere, ut per eam obſeruationem mereamur remiſsionem peccatorum & ſatisfaciamus pro peccatis. Leditur enim gloria meriti Chriſti, cum talibus obſeruationibus conamur mereri remiſsionem peccatorum & iuſtificationem. Conſtat autem propter hanc perſuaſionem, in Eccleſia pene in infinitū creuiſſe traditiones, oppreſſa interim doctrina de fide & iuſticia fidei: quia ſubinde plures feriæ factæ ſunt, ieiunia indicta, ceremoniæ nouæ, noui honores ſanctorum inſtituti ſunt, quia arbitrabantur ſe autores taliū rerum, his operibus mereri remiſsionem peccatorum & iuſtificationem. Sic olim creuerunt Canones pœnitentiales, quorum adhuc in ſatisfactionibus veſtigia quædam videmus.

Item plerique ſcriptores fingunt in nouo Teſtamento oportere cultum ſimilem eſſe Leuitico: cujus ordinationem commiſerit Deus Apoſtolis & Epiſcopis. Et videntur ſcriptores exemplo legis Moſaicæ decipi, quaſi iuſticia noui Teſtamenti ſit externa obſeruatio certorum ritus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

rum rituum: ſicut iuſticia legis erat externa obſeruatio certorum rituum. Sicut igitur in lege peccatum erat edere ſuillam carnem &c. ita in nouo Teſtamento collocant peccatum in cibis, in diebus, in veſtitu, & ſimilibus rebus. Et exiſtimant ſine his rebus iuſticiam noui Teſtamenti non poſſe exiſtere. Hinc ſunt illa onera, quod certi cibi polluant conſcientiam: quod horas Canonicas omittere ſit mortale peccatum: quod ieiunia mereantur remiſsionem peccatorum, quod ſint neceſſaria ad iuſticiam noui Teſtamenti: quod peccatum in caſu reſeruato non poſsit remitti, niſi acceſſerit autoritas reſeruantis: cum quidem ipſi Canones tantum de reſeruatione pœnæ Canonicæ loquantur, non de reſeruatione culpæ.

Vnde habent ius Epiſcopi has traditiones imponendi Eccleſijs ad grauandas conſcientias? Extant enim clara teſtimonia quæ prohibent condere tales traditiones, vel ad promerendam remiſsionem peccatorum, vel tanquam neceſſarias ad iuſticiam noui Teſtamenti, aut ad ſalutem.

Paulus Coloſs. 2. Nemo vos iudicet in cibo, potu, parte diei feſti, nouilunio aut ſabbatis. Item, Si mortui eſtis cum Chriſto ab

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

elementis mundi, quare tanquam *viuentes in mundo*, decreta facitis? Non attingas, non guſtes, non contrectes, quæ omnia pereunt uſu, & ſunt mandata & doctrinæ hominum, quæ habent ſpeciem ſapientiæ. Item ad Titū aperte prohibet traditiones: Non attendentes Iudaicis fabulis, & mandatis hominum auerſantium veritatem. Et Chriſtus Matth, 15, inquit de his qui exigunt traditiones. Sinite illos, cœci ſunt, & duces cœcorum. Et improbat tales cultus: Omnis plantatio quam non plantauit pater meus cœleſtis, eradicabitur.

Si ius habent Epiſcopi onerandi Eccleſias infinitis traditionibus, & illaqueandi conſcientias, cur toties prohibet ſcriptura condere & audire traditiones? cur vocat eas doctrinas dæmoniorum? num fruſtra hæc præmonuit ſpiritus ſanctus? Relinquitur igitur, cum ordinationes inſtitutæ tanquam neceſſariæ, aut cum opinione promerendæ remiſsionis peccatorum, pugnent cum Euangelio: quod non liceat ullis Epiſcopis tales cultus inſtituere aut exigere. Neceſſe eſt enim in Eccleſijs retineri doctrinam, de libertate Chriſtiana: quod non ſit neceſſaria ſeruitus legis ad iuſtificationem: ſicut in Galatis ſcriptum eſt: Nolite

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

ſterum iugo ſeruitutis ſubijci. Neceſſe eſt re-tineri præcipuum Euangelij locum: quod re-miſsionem peccatorum & iuſtificationem per fidem in Chriſtum gratis conſequamur: non propter certas obſeruationes, aut propter cul-tus ab hominibus inſtitutos.

Quid igitur ſentiendum eſt de die Domi-nico, & ſimilibus ritibus templorum? Ad hæc reſpondent, quod liceat Epiſcopis ſeu paſtori-bus facere ordinationes, ut res ordine geran-tur in Eccleſia; non ut per illas mereamur re-miſsionem peccatorum, aut ſatisfaciamus pro peccatis, aut obligentur conſcientiæ, ut iudi-cent eſſe neceſſarios cultus, ac ſentiant ſe pec-care, cum ſine offenſione aliorum violant. Sic Paulus ordinat, ut in congregatione mu-lieres velent capita, ut ordine audiantur in Ec-cleſia interpretes &c.

Tales ordinationes conuenit Eccleſias propter caritatem & tranquillitatem ſeruare eatenus, ne alius alium offendat, ut ordine & ſine tumultu omnia fiant in Eccleſijs. Verum ita, ne conſcientiæ onerentur, ut ducant res eſſe neceſſarias ad ſalutem, ac iudicent ſe pec-care cum violant eas ſine aliorum offenſione,

ſicut

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

ſicut nemo dixerit peccare mulierem, quæ in publicum non velato capite procedit, ſine oſfenſione hominum.

Talis eſt obſeruatio diei Dominici, Paſchatis, Pentecoſtes, & ſimilium feriarum, & rituum: Nam qui iudicant Eccleſiæ autoritate, pro ſabbato inſtitutam eſſe diei Dominici obſeruationem, tanquam neceſſariam, longe errant. Scriptura concedit, ut obſeruatio ſabbati nunc ſit libera. Docet enim ceremonias Moſaicas poſt reuelatum Euangelium non neceſſarias eſſe. Et tamen quia opus erat conſtituere certum diem, ut ſciret populus quando conuenire deberet, apparet Eccleſiam ei rei deſtinaſſe diem Dominicum: qui ob hanc quoq; cauſam videtur magis placuiſſe, ut haberent homines exemplum Chriſtianæ libertatis, & ſcirent nec ſabbati nec alterius diei obſeruationem neceſſariam eſſe.

Extant prodigioſæ diſputationes de mutatione legis, de ceremonijs nouæ legis, de mutatione ſabbati: quæ omnes ortæ ſunt ex falſa perſuaſione, quod oporteat in Eccleſia cultum eſſe ſimilem Leuitico, & quod Chriſtus commiſerit Apoſtolis & Epiſcopis excogitare nouas ceremonias, quæ ſint ad ſalutē neceſſariæ.

Hi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Hi errores ſerpſerunt in Eccleſiam, cum iuſti-cia fidei non ſatis clare doceretur. Aliqui di-ſputant diei Dominici obſeruationem non quidem iuris diuini eſſe, ſed quaſi iuris diuini: præſcribunt de ferijs, quatenus liceat operari. Huiuſmodi diſputationes quid ſunt aliud niſi laquei conſcientiarum? Quanquam enim co-nentur epikeizare traditiones, tamen nunquã poteſt æquitas deprehendi, donec manet opi-nio neceſsitatis: quam manere neceſſe eſt, ubi ignorantur iuſticia fidei, & libertas Chriſtiana.

Apoſtoli iuſſerunt abſtinere á ſanguine: quis nunc obſeruat? neq; tamen peccant qui non obſeruant: quia ne ipſi quidem Apoſtoli voluerunt onerare conſcientias tali ſeruitute, ſed ad tempus prohibuerunt propter ſcanda-lum. Eſt enim perpetua voluntas Euangelij conſideranda in decreto. Vix ulli Canones ſeruantur accurate, & multi quotidie exole-ſcunt apud illos etiam, qui diligentiſsime de-fendunt traditiones. Nec poteſt conſcientijs conſuli, niſi hæc æquitas ſeruetur, ut ſciamus eos ſine opinione neceſsitatis ſeruari, nec lædi conſcientias etiamſi traditiones exoleſcant.

Facile autem poſſent Epiſcopi legitimam obedientiam retinere, ſi non urgerent ſeruare traditio-

traditiones, quæ bona conſcientia ſeruari non poſſunt. Nunc imperant cœlibatum, nullos recipiunt niſi iurent ſe puram Euangelij doctrinam nolle docere. Non petunt Eccleſiæ ut Epiſcopi honoris ſui iactura ſarciant concordiam, quod tamen decebat bonos paſtores facere. Tantum petunt ut iniuſta onera remittant, quæ noua ſunt, & præter conſuetudinem Eccleſiæ catholicæ recepta. Fortaſsis initio quædam conſtitutiones habuerunt probabiles cauſas, quæ tamen poſterioribus temporibus non congruunt. Apparet etiam quaſdam errore receptas eſſe, quare Pontificiæ clementiæ eſſet, illas nunc mitigare, quia talis mutatio non labefacit Eccleſiæ unitatem. Multæ enim traditiones humanæ tempore mutatæ ſunt, ut oſtendunt ipſi Canones. Quod ſi non poteſt impetrari, ut relaxentur obſeruationes, quæ ſine peccato non poſſunt præſtari, oportet nos regulam Apoſtolicā ſequi: quæ præcipit, Deo magis obedire quam hominibus. Petrus vetat Epiſcopos dominari, & Eccleſijs imperare: nunc non id agitur ut dominatio eripiatur Epiſcopis, ſed hoc unum petitur, ut patiantur Euangelium pure doceri, & relaxent paucas quaſdam obſeruationes, quæ ſine peccato ſeruari non poſſunt. Quod ſi nihil remiſerint,

ipſi viderint, quomodo Deo rationem reditu=
ri ſint, quod pertinacia ſua cauſam ſchiſmati
præbent.

EPILOGVS.

HI ſunt præcipui articuli, qui videntur ha=
bere controuerſiam. Quanquam enim de
pluribus abuſibus dici poterat: tamen, ut fuge=
remus prolixitatem, præcipua complexi ſu=
mus: ex quibus cætera facile iudicari poſſunt.
Magnæ querelæ fuerunt de indulgentijs, de
peregrinationibus, de abuſu excomunicatio=
nis. Parochiæ multipliciter vexabantur per
Stationarios. Infinitæ contentiones erant pa=
ſtoribus cum Monachis, de iure parochiali, de
confeſsionibus, de ſepulturis, de extra ordina=
rijs concionibus, & de alijs innumerabilibus re=
bus. Huiuſmodi negocia prætermiſimus: ut
illa quæ ſunt in hac cauſa præcipua, breuiter
propoſita, facilius cognoſci poſſent. Neq; hic
quicquam ad ullius contumeliam dictum aut
collectum eſt. Tantum ea recitata ſunt, quæ
videbantur neceſſario dicenda eſſe, ut intelligi
poſsit in doctrina ac ceremonijs, apud nos ni=
hil eſſe receptum contra ſcripturam aut Eccle=
ſiam catholicam: quia manifeſtum eſt nos dili=
gentiſsime

577.

gentiſsime cauiſſe,ne qua noua & impia dogmata in Eccleſias noſtras ſerperent.

Hos articulos ſupra ſcriptos,voluimus exhibere iuxta edictum C. M. in quibus confeſſio noſtra extaret, & eorum qui apud nos docent doctrinæ ſumma cerneretur. Si quid in hac confeſsione deſiderabitur: parati ſumus latiorem informationem, Deo volente, iuxta ſcripturas exhibere.

Cæſareæ Maieſt. V.

Fideles & ſubditi.

Ioannes,dux Saxoniæ,Elector.
Georgius,Marchio Brandeburgenſis.
Erneſtus,dux Lunęburgenſis.
Philippus,Landgrauius Heſſorum.
Ioannes Fridericus,dux Saxoniæ.
Franciſcus,dux Lunęburgenſis.
Volfgangus,princeps ab Anhalt.
Senatus Magiſtratuſq; Nurnbergenſis.
Senatus Reutlingenſis.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Errata.

A. Pag. 5. lin 12. lege Eunomianos

B. 4. facie 2. lin. 1. peccatorum.

B. 5. lin. 15. Auxilium.

B. 5. facie 2. lin. 21. recenſentur.

B. 6 facie 2. lin. 11. Papa.

B. 8. lin. 3. exerceri.

B. 8. facie 2. lin. 8. ad hoc.

C. 1. lin. 23. Magnę.

C. 6. lin. 3. conſcientias.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

HAFNIAE

impreßit Matthias
Vinitor,

ANNO.

M. D. XCVI.

Secundum exemplar, impreſſum Vi-
tebergæ per Georgi-
um Rhau.

M. D. XXXI.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)

577.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 577 8° (LN 505 8° copy 2)